

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเขตลาคกระบัง:

ศึกษากระบวนการและผลของการขยายชุมชนไปสู่ชานเมือง

นางสาวพรพรรณ สุรนันท

003434

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

แผนกศึกษาศาสตร์และมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

I16630439

SOCIO - ECONOMIC CHANGE IN LAD KRABANG COMMUNITY :

A STUDY OF THE PROCESS AND EFFECT OF SUBURBANIZATION

Miss Pornwan Suranunt

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the degree of Master of Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเขตลาดกระบัง:
ศึกษากระบวนการและผลของการขยายชุมชนไปสู่ฐานเมือง

โดย

นางสาว พรพรรณ สุรนันทน์

แผนกวิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

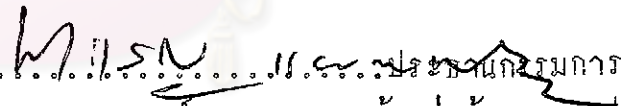
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ คงคาภูง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคินฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แบ่มกิ้นุ่ง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ คงคาภูง)

.....กรรมการ
(นายพงศสิทธิ์ ชุมสาย ๓ อยู่ชยา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน เขตลาคกระบัง :
 ศึกษากระบวนการและผลของการขยายชุมชนไปสู่ชานเมือง

ผู้นิสิต นางสาว พรพรรณ สุรนนท์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ คงคากุล

แผนกวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ปีการศึกษา 2521

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในบริเวณชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของชุมชนสู่ชานเมือง ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนโดยเลือกตัวอย่างจากครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนแขวงลาคกระบัง เขตลาคกระบัง จำนวน 200 ครัวเรือน และยังอาศัยข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร อ่างอิง และสถิติจำนวนประชากรที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของชุมชนเมืองด้วย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่าปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีการเจริญเติบโตและขยายตัวขึ้นทั้งในค่านพื้นที่เมืองและจำนวนประชากร ซึ่งมีการขยายจากบริเวณศูนย์กลางเมืองไปสู่บริเวณชุมชนชานเมือง เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชนเมืองนั้น ๆ กล่าวคือ พื้นที่ของบริเวณชุมชนชานเมืองในกรุงเทพมหานครเดิมเป็นบริเวณที่ทำการเกษตรกรรม ได้เปลี่ยนสภาพเป็นบริเวณที่พักอาศัย ร้านค้า

พณิชยกรรม และอื่น ๆ การประกอบอาชีพของประชากรมีทั้งอาชีพรับจ้าง รับ
ราชการ ค้าขาย ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จะมี
การทำงานด้านการเกษตรกรรมเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ประชากรที่อยู่ในชุมชนชนเมือง
มีทั้งผู้ที่อพยพมาจากในตัวเมืองกรุงเทพมหานครและจากภาคต่าง ๆ ของประเทศ มากกว่า
ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมในท้องถิ่นชุมชนนั้น ในด้านความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน
ในทางส่วนตัว ยังมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดี แต่ในทางเศรษฐกิจจะมีการติดต่อช่วยเหลือ
ร่วมมือกันน้อย นอกจากนั้นประชาชนในชุมชนชนเมืองยังมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว
และต้องการมีบุตรน้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะของสังคมเมืองนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

as well as from other parts of the country to live in the suburb of Lad Krabang is larger than the number of the original suburban population. On the whole, social relationship between relatives and neighbours appears to be good, but there seems to be a lack of economic cooperation between them. Moreover, the suburban population has a considerable knowledge of family planning and prefer to have small number of children. All of these are generally described as characteristics of an urban society.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กติกกรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความคำแนะนำและได้รับความช่วยเหลือจากท่าน
อาจารย์ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อน ๆ ซึ่งข้าพเจ้าขอกล่าวนามเพื่อเป็นเกียรติ คือ

ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นรุ่ง ประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้เป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำในการกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์ และแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิหวัศ คงคากุล อาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้อย่างละเอียด.

คุณพงศ์สิทธิ์ ชุมสาย ณ อยุธยา หัวหน้าหน่วยวางแผนเมืองรวมกรุงเทพมหานคร สำนักผังเมือง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ได้ให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าและสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อาจารย์ ปราณีต อุนสนธิ อาจารย์โรงเรียนวัดบวรจรัญ เขตลาดกระบัง ได้ช่วยเหลือแนะนำ ข้าพเจ้าสำรวจบริเวณชุมชนลาดกระบัง โดยเฉพาะแขวงคลองสามประเวศ และแขวงลาดกระบัง ทำให้เห็นสภาพและข้อเท็จจริงในการศึกษาลักษณะสภาพของชุมชนลาดกระบังโดยทั่วไปอย่างละเอียด

เพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์ชาวลาดกระบัง ข้าราชการกองผังเมืองรวม ช่วยเหลือทำแผนที่ประกอบในวิทยานิพนธ์ และผู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ คือ ชาวลาดกระบังที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และสอบถามรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาย่างยิ่ง

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ญ
รายการแผนผังและแผนภูมิประกอบ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัย	37
3. ลักษณะการขยายตัวของเมืองกรุงเทพมหานคร	45
4. ลักษณะทั่วไปของชุมชนเขตลาดกระบัง	66
5. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนลาดกระบัง	111
6. สรุปและขอเสนอแนะ	148
บรรณานุกรม	155
ภาคผนวก	160
ประวัติ	170

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการ ตารางประกอบ

ตารางที่

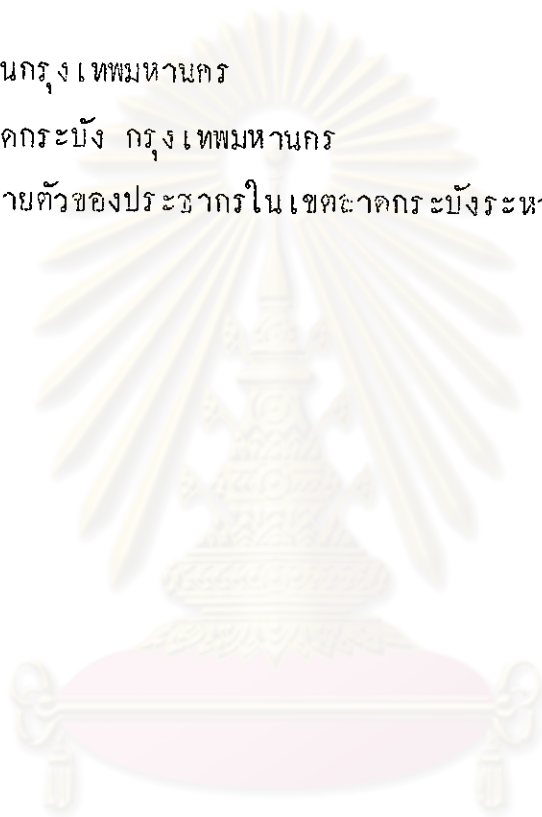
หน้า

1	ประชากรกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบกับประชากรทั้งประเทศ	58
2	จำนวนประชากร เขตลาดกระบัง เปรียบเทียบกับจำนวนประชากร กรุงเทพมหานคร	98
3	จำนวนประชากรในเขตลาดกระบัง จำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิง	99
4	อัตราการเพิ่มประชากรในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครระหว่าง ปี พ.ศ. 2516 - 2520	100
5	จำนวนคนเกิด คนตาย และอัตราเพิ่มของประชากรในเขตลาดกระบัง	102
6	การย้ายเข้า ย้ายออก และการย้ายถิ่นสุทธิของประชากรภายในเขต ลาดกระบัง	103
7	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	104
8	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับการศึกษา	105
9	อัตราส่วนร่อยของครอบครัวจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว	107
10	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามจำนวนบุตร	108
11	อัตราส่วนร่อยของบุตรในครอบครัวตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	109
12	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุที่เริ่มต้นทำงานมี รายได้ของตนเอง	112
13	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอาชีพเมื่อเริ่มทำงาน	113
14	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามการเปลี่ยนอาชีพ	114
15	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนที่เปลี่ยนอาชีพจำแนกตามสาเหตุ ของการเปลี่ยนอาชีพ	115
16	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามแบบแผนการประกอบอาชีพ	116
17	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามการประกอบอาชีพ และการศึกษา	117
18	อัตราส่วนร่อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน	119

19	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นจําแนกตามการประกอบอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลัก	120
20	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นจําแนกตามเหตุผลของการที่ตองประกอบอาชีพอื่น	121
21	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจําแนกตามภูมิภาค	122
22	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจําแนกตามความถี่การย้ายถิ่น	123
23	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจําแนกตามการย้ายถิ่น (ครั้งสุดท้าย)	124
24	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจําแนกตามเหตุผลของการย้ายถิ่น	126
25	ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน	128
26	สถานพยาบาลที่ชาวลาคราระบึงนิยมไปรักษาพยาบาล	129
27	รายได้อของหัวหน้าครัวเรือนจําแนกตามชนิดของสถานทีรักษาพยาบาล	131
28	สถานทีรับอาหารและสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ	133
29	ลักษณะการเดินทางไปทำงานและไปสถานศึกษา	135
30	ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปทำงานและไปสถานศึกษา	136
31	ปัญหาในการดำรงชีวิตปัจจุบันของชาวลาคราระบึง	138
32	ความต้องการของชาวลาคราระบึงในการพัฒนาชุมชน	144

รายการแผนที่และแผนภูมิประกอบ

แผนที่		หน้า
1	แสดงการขยายตัวของชุมชนในกรุงเทพมหานครระหว่าง พ.ศ. 2443 - 2520	53
2	แสดงชุมชนในกรุงเทพมหานคร	63
3	แผนที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	72
แผนภูมิที่ 1	แสดงการขยายตัวของประชากรในเขตลาดกระบังระหว่าง พ.ศ. 2502 - 2520	97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย